

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

СОЛОШКІНА ІРИНА ВОЛОДИМИРІВНА

УДК 35.078.11

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ
ДОЗВІЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЩОДО ПІДПРИЄМНИЦТВА**

Спеціальність 12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового
ступеня кандидата юридичних наук

Харків – 2007

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі адміністративної діяльності органів внутрішніх справ Харківського національного університету внутрішніх справ, МВС України.

Науковий керівник: доктор юридичних наук, професор
Рябченко Олена Петрівна,
Харківський національний університет внутрішніх справ,
начальник кафедри адміністративної діяльності органів внутрішніх справ.

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук, доцент
Кузьменко Оксана Володимирівна,
Київський національний університет внутрішніх справ, професор
кафедри адміністративного права та процесу;
кандидат юридичних наук, доцент
Лук'янець Дмитро Миколайович,
Українська академія банківської справи, завідувач кафедри
кримінально-правових дисциплін.

Провідна установа: Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого,
кафедра адміністративного права,
МОН України (м. Харків).

Захист відбудеться 31 березня 2007 року о 12 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 64.700.01 Харківського національного університету внутрішніх справ за адресою: 61080, м. Харків, просп. 50-річчя СРСР, 27.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Харківського національного університету внутрішніх справ за адресою: 61080, м. Харків, просп. 50-річчя СРСР, 27.

Автореферат розісланий 28 лютого 2007 року.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

О.М. Литвинов

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. В економіці України продовжує активно формуватись ринкове середовище, основою якого є діяльність суб'єктів різних форм власності і господарювання. Цей процес має певною мірою стихійний характер, що інколи призводить до дисбалансу економічного розвитку і проявляється у розвиненості певних сфер економіки, поряд із наявністю виробництв, що здійснюються на застарілому обладнанні, з використанням технологій, які не відповідають сучасним вимогам. За таких умов діяльність держави має бути спрямована на подолання негативних тенденцій ринкових перетворень. Зокрема, це стосується діяльності уповноважених органів (посадових осіб) щодо надання дозволів на здійснення підприємництва. Через відповідні дозвільні дії уповноважені органи (посадові особи) повинні сприяти формуванню ринкового середовища у національній економіці через реалізацію відповідних державно-владних повноважень. Однак, не зважаючи на те, що нормативно-правове забезпечення цієї управлінської діяльності достатньо розвинене, зазначити про те, що усі проблеми вирішені не можна. По це свідчить, зокрема, чисельна судова практика з вирішення спорів між державою та підприємцями щодо законності у сфері здійснення дозвільних дій, а також сама практика підприємництва.

На цей час потребує істотного оновлення підхід до адміністративно-правового регулювання дозвільної діяльності щодо підприємництва, адже широке коло відносин у цій сфері регулюється нормами адміністративного права, що, хоча і сприяє упорядкуванню процесу легітимації підприємництва, але, з іншого боку, значно стримує його розвиток через фактичну відсутність теоретичної моделі державного регулювання підприємницької діяльності шляхом надання дозволів та її відтворення у відповідних нормативно-правових актах.

У теоретичних дослідженнях з адміністративного права проблеми вдосконалення дозвільної діяльності щодо підприємництва вивчались недостатньо. Питання щодо дозвільного провадження та його місця в адміністративному процесі, характеристики особливостей надання дозволів органами внутрішніх справ, державного контролю ліцензійної діяльності вже певною мірою розглядались. Однак, власне дозвільна діяльність щодо підприємництва, яка пов'язана із наданням дозволів, документів дозвільного характеру, та адміністративно-правові основи її здійснення залишились поза увагою дослідників.

Таким чином, недостатність у розробках на теоретичному рівні, наявність правових проблем, а також, у зв'язку з цим, необхідність проведення комплексного адміністративно-правового дослідження проблеми вдосконалення дозвільної діяльності щодо підприємництва обумовили вибір теми дисертації.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження виконано відповідно до фундаментальних положень Концепції реформи адміністративного права (абз. 1 Глави 4, та 1-2 Глави 9); приписів Указу Президента України "Про заходи щодо подальшого

зміцнення правопорядку, охорони прав і свобод громадян” від 18.02.02 р. (п.1); Розділів 1, 2 Пріоритетних напрямків наукових та дисертаційних досліджень, які потребують першочергового розроблення і впровадження в практичну діяльність органів внутрішніх справ на період 2004 – 2009 р.р., затверджених наказом МВС України №755 від 05.07.2004р.. Тема дисертації узгоджується із завданнями реформування інституту адміністративних послуг відповідно до Концепції адміністративної реформи в Україні.

Мета та основні завдання дисертаційного дослідження. Метою дисертаційного дослідження є визначення особливостей дозвільної діяльності щодо підприємництва та його адміністративно-правового регулювання, обґрунтування напрямків й шляхів розвитку адміністративного законодавства у цій сфері.

Для досягнення поставленої мети були поставлені такі завдання:

розкрити зміст підприємництва як об’єкту дозвільної діяльності та визначити сфери підприємницької діяльності, які можуть бути предметом адміністративно-правового регулювання;

уточнити поняття дозвільної діяльності щодо підприємництва, визначити її принципи;

визначити сфери підприємництва щодо яких повинна бути здійснена дозвільна діяльність;

здійснити класифікацію документів, які надаються суб’єктами дозвільної діяльності у процесі реалізації дозвільних повноважень;

здійснити класифікацію видів дозвільної діяльності щодо підприємництва;

здійснити класифікацію органів виконавчої влади - суб’єктів дозвільної діяльності щодо підприємництва;

розкрити зміст адміністративно-правового регулювання окремих видів дозвільної діяльності щодо підприємництва;

виробити конкретні пропозиції і рекомендації, спрямовані на удосконалення адміністративно-правового регулювання дозвільної діяльності щодо підприємництва.

Об’єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають у зв’язку зі здійсненням уповноваженими органами виконавчої влади дозвільної діяльності щодо підприємництва.

Предметом дослідження є дозвільна діяльність щодо підприємництва та її адміністративно-правове регулювання.

Методи дослідження. Методологічною основою дисертаційного дослідження є сучасні методи наукового пізнання. Їх застосування спрямовується системним підходом, що дає можливість досліджувати проблеми дозвільної діяльності щодо підприємництва усебічно, виходячи зі змісту її предмету та особливостей юридичної форми відтворення. У роботі застосовуються такі методи наукового пізнання: логіко-семантичний – для аналізу та поглиблення понятійного апарату (підрозділи 1.1, 1.2); класифікації та групування – для систематизації дозвільних документів, видів дозвільної діяльності та відповідних суб’єктів (підрозділи 1.3, 1.4); історико-правовий та

порівняльно-правовий – для аналізу особливостей становлення підприємництва та з'ясування його особливостей як соціально-правового явища та об'єкта дозвільної діяльності (підрозділ 1.1); на основі методу правового моделювання визначені принципи дозвільної діяльності щодо підприємництва та особливості її окремих видів (підрозділ 1.2, Розділ 2); компаративний, логіко-семантичний методи, документальний аналіз використовувались для формулювання напрямків вдосконалення дозвільної діяльності щодо підприємництва.

Науково-теоретичною базою дисертаційного дослідження стали праці вітчизняних та зарубіжних вчених з адміністративного права, теорії управління. При підготовці дисертації також використовувались теоретичні напрацювання у галузях господарського та митного права, були використані окремі здобутки представників економічної теорії.

Сформульовані у дисертаційному дослідженні теоретичні висновки та практичні рекомендації ґрунтуються на працях вітчизняних фахівців з адміністративного права: В.Б. Авер'янова, О.М. Бандурки, Д.М. Бахраха, Ю.П. Битяка, В.М. Горшенєва, В.К. Колпакова, Є.Б. Кубка, Л.Л. Попова, В.В. Цветкова та інших. Були використані здобутки дослідників, які вивчали окремі проблеми дозвільної діяльності: Л.Р. Грицаєнка, В.А. Гуменюка, А.С. Ластовецького, С.В. Лихачова, І.Д. Пастуха, В.І. Ткаченка, Л.В. Шестак та ін.

Нормативною основою роботи є Конституція України, чинні законодавчі та інші нормативно-правові акти, які регулюють дозвільну діяльність уповноважених органів щодо підприємництва. Емпіричну базу дослідження становлять статистичні матеріали Державного комітету України з питань регуляторної політики та підприємництва, Антимонопольного комітету України, судова практика.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що дисертація є першою у сучасній українській науці спробою монографічного дослідження проблеми вдосконалення адміністративно-правового регулювання дозвільної діяльності щодо підприємництва.

В результаті проведеного дослідження сформульовані теоретичні положення, обґрунтовано висновки, рекомендації та пропозиції, що мають наукову новизну:

дістало подальший розвиток положення про віднесення певної сфери підприємницької діяльності до предмету адміністративно-правового регулювання: не здійснюється у сферах, які становлять загрозу національній безпеці; обов'язковим учасником відносин у сфері підприємництва є управлінський інститут публічної влади (його посадова чи службова особа), засобом діяльності якого є, зокрема, надання дозволів. У тих сферах підприємницької діяльності, які становлять загрозу національній безпеці, дозволи не повинні видаватись, а підприємницька діяльність заборонена;

дістали подальшого розвитку положення про ознаки дозвільної діяльності щодо підприємництва, які покладені в основу поняття цієї діяльності;

уперше визначені принципи дозвільної діяльності щодо підприємництва: законність, об'єктивність, рівність суб'єктів підприємництва перед законом, демократизм, публічність, контрольованість, оптимізація регулюючого впливу уповноважених органів, сприяння розвитку конкуренції, взаємна відповідальність держави та підприємця, гуманізм і справедливість у взаємовідносинах між державою та підприємцем у процесі дозвільної діяльності;

удосконалено класифікацію документів дозвільного характеру за ознакою охоплення дозвільною системою у сфері господарської діяльності: 1) внутрішні (охоплюються системою); 2) зовнішні (не охоплюються системою). У межах кожної класифікаційної групи виділені підгрупи названих документів;

удосконалено положення про сфери підприємництва, щодо яких повинна бути здійснена дозвільна діяльність шляхом їх чіткого визначення: 1) є екологічно небезпечними або наслідком цієї діяльності є екологічна небезпека, 2) впливають на монополізацію ринків, 3) пов'язані зі зброєю, боєприпасами, вибуховими речовинами, 4) пов'язані із використанням паливно-енергетичних ресурсів, 5) продовольчим забезпеченням, 6) інноваціями, 7) інформаційним забезпеченням;

уперше здійснена класифікація видів дозвільної діяльності щодо підприємництва за ознакою напрямків її здійснення: 1) пов'язана із легітимацією суб'єкта підприємництва; 2) щодо надання суб'єкту підприємництва права на провадження певних дій; 3) видача дозволів у сфері операцій зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими матеріалами і речовинами, сильнодіючими отруйними речовинами; 4) у сфері використання ядерної енергії; 5) у сфері захисту економічної конкуренції;

дістала подальшого розвитку класифікація органів виконавчої влади – суб'єктів дозвільної діяльності щодо підприємництва, основу якої складають види цієї діяльності;

дістало подальшого розвитку положення про особливості адміністративно-правового регулювання організації статусної діяльності у сфері ліцензування (видача та переоформлення ліцензій, видача дублікатів ліцензій, прийняття рішення про визнання ліцензій недійсними);

удосконалено адміністративно-правове регулювання порядку видачі ліцензій у сфері використання ядерної енергії шляхом групування відповідних процедур;

дістало подальшого розвитку визначення правових форм дозвільної діяльності у сфері захисту економічної конкуренції;

удосконалено адміністративно-правове регулювання дозвільної діяльності щодо підприємництва шляхом обґрунтування доцільності внесення змін щодо чинного адміністративного законодавства та розробки відповідних пропозицій.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що висновки можуть бути використані для подальших досліджень загальнотеоретичних питань, пов'язаних із вдосконаленням адміністративно-правового регулювання дозвільної діяльності щодо підприємництва. Висновки, сформульовані у дисертації, можуть застосовуватись у

законопроектній роботі, зокрема при розробці нових та вдосконаленні чинних нормативних актів, що регламентують відносини, пов'язані із організацією та здійсненням дозвільної діяльності щодо підприємництва. Матеріали дисертаційного дослідження також можуть використовуватись у навчальному процесі, а саме – при викладанні таких дисциплін як “Адміністративне право” (Особлива частина, Розділ I “Адміністративне право і державне управління у сферах економічної діяльності держави, господарювання та міжгалузевих сферах”), “Адміністративний процес”.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дослідження були апробовані на наступних конференціях: міжнародній студентській науковій конференції „Правова система, громадянське суспільство та держава” (м. Львів, 4-6 травня 2006р.), II міжнародній науково-практичній конференції студентів та аспірантів (м. Луцьк, 17-18 березня 2006р.), науково-практичній конференції “Запорізькі правові читання” (м. Запоріжжя, 15 травня 2006р.), науково-практичній конференції “Актуальні проблеми сучасної науки в дослідженнях молодих учених” (м. Харків, 12 травня 2006р.).

Публікації. Основні теоретичні положення і висновки дисертаційної роботи викладені у 6 наукових публікаціях, п'ять з яких опубліковано у фахових виданнях.

Структура дисертації. Дисертація складається зі вступу, двох розділів, що включають дев'ять підрозділів, висновку, списку використаних джерел. Обсяг дисертації становить 176 сторінок. Список використаних джерел складається з 219 найменувань і займає 19 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **Вступі** дається загальна характеристика роботи, обґрунтовується актуальність теми дисертаційного дослідження, визначаються його мета та основні завдання, об'єкт і предмет, методологічна основа, розкривається наукова новизна, формулюються теоретичне і практичне значення основних положень дисертації, ступінь їх апробації.

Розділ перший “Зміст дозвільної діяльності щодо підприємництва” складається з чотирьох підрозділів і присвячений дослідженню підприємництва як об'єкта дозвільної діяльності та предмета адміністративно-правового регулювання, визначенню поняття дозвільної діяльності щодо підприємництва, формулюванню принципів та виділенню видів цієї діяльності, класифікації суб'єктів дозвільної діяльності.

У підрозділі 1.1. *“Підприємництво як об'єкт дозвільної діяльності та предмет адміністративно-правового регулювання”* досліджено історію розвитку підприємництва та особливості державного регулювання цієї сфери. Був проаналізований досвід країн із порівняно високим сталим економічним розвитком, чому сприяла держава (Великобританія, Південна Корея, Японія, Сінгапур, Тайвань, Малайзія, Таїланд, Індонезія, Китай), а також досвід Росії та тенденції розвитку підприємництва в Україні. Визначені наступні групи відносин у сфері підприємництва, які можуть бути предметом адміністративно-правового регулювання: 1) ті, що є екологічно небезпечними або наслідком цієї

діяльності є екологічна небезпека, 2) впливають на монополізацію ринків, 3) пов'язані зі зброєю, боєприпасами, вибуховими речовинами, 4) пов'язані з використанням паливно-енергетичних ресурсів, 5) продовольчим забезпеченням, 6) інноваціями, 7) інформаційним забезпеченням. Такий висновок був отриманий на підставі аналізу: а) світового досвіду державного регулювання підприємницької діяльності, б) здобутків дослідників проблеми державного втручання до економіки, в) переліку загроз національній безпеці, що вказані у ст.7 Закону України “Про основи національної безпеки України”, г) сутності норм адміністративного права, д) особливостей методу адміністративного права.

Виходячи з того, що дозволи є засобом діяльності управлінських інститутів публічної влади у сфері підприємництва, було виділене спільне, що є у підприємницькій діяльності по кожній з визначених груп відносин і сформульовані п'ять видів дозвільної діяльності щодо підприємництва: 1) легітимація підприємницької діяльності, 2) надання документів дозвільного характеру, 3) дозволи на придбання, користування, збереження спеціально визначених предметів і речовин, які підпадають під дозвільну систему, 4) використання ядерної енергії, 5) у сфері захисту економічної конкуренції. До цього переліку включені види дозвільної діяльності, які охоплюють найширше коло сфер підприємництва.

У підрозділі 1.2. “Поняття та принципи дозвільної діяльності щодо підприємництва” визначаються відповідні ознаки, на підставі яких формулюється поняття дозвільної діяльності щодо підприємництва: 1) об'єктом є як сфера підприємництва в цілому, так і її окремі види; 2) здійснюється суб'єктами – органами виконавчої влади, повноваження яких визначені чинним законодавством; 3) є цілеспрямованою, адже вона спрямована на реалізацію державної політики у сфері регулювання підприємництва, захист прав, законних інтересів суспільства, територіальних громад, громадян, забезпечення безпеки громадян, громадського порядку, охорону навколишнього природного середовища, вільний розвиток конкуренції; 4) має організаційно-розпорядчий характер; 5) підзаконна; 6) державно-управлінська діяльність; 7) реалізується у формі певних актів – документів. Зроблено висновок про дозвільну діяльність щодо підприємництва як складову дозвільної системи у широкому розумінні.

Визначено, що принципи цієї діяльності повинні відповідати за змістом принципам державного регулювання господарської діяльності, а їх реалізація повинна сприяти розвитку підприємництва, а отже – не суперечити загальним принципам господарювання, визначеним ст.6 Господарського кодексу України (далі – ГК), а також відповідати конституційним основам правопорядку у сфері господарювання, визначеним ст.5 ГК. До таких основ з положень ст.5 ГК виділені ті, які стосуються діяльності держави щодо підприємництва: забезпечення державою захисту прав усіх суб'єктів права власності і господарювання, соціальної спрямованості економіки, недопущення використання власності на шкоду людині і суспільству; визнання усіх суб'єктів права власності рівними перед законом, непорушності права приватної власності, недопущення протиправного позбавлення власності; визначення виключно законом правових засад і гарантій підприємництва; забезпечення

державою захисту конкуренції у підприємницькій діяльності, недопущення зловживання монопольним становищем на ринку, неправомірного обмеження конкуренції; визнання і дія в Україні принципу верховенства права. Принципи дозвільної діяльності щодо підприємництва повинні ґрунтуватись на загальних принципах адміністративного права, які мають фундаментальне значення для всієї галузі адміністративного права: законності; пріоритету прав та свобод людини і громадянина; рівності громадян перед законом; демократизму нормотворчості й реалізації права; взаємної відповідальності держави і людини; гуманізму і справедливості у взаємовідносинах між державою і людиною.

У підрозділі 1.3. *“Види дозвільної діяльності щодо підприємництва”* визначені поняття “дозвіл”, “документ дозвільного характеру”. Досліджуються особливості кожного виду дозвільної діяльності, пов’язаної із видачею відповідних актів.

Дозвіл щодо сфери підприємництва є актом, виданим уповноваженим органом і підставою щодо здійснення процесуального порядку реалізації певного права – права на підприємницьку діяльність або окремі її види. Поняття документів дозвільного характеру ширше за поняття дозволу. До документів дозвільного характеру належать не тільки дозволи, а й інші акти, які є підставою реалізації певного права – права на підприємницьку діяльність або окремі її види. Вони приймаються, згідно із певним процесуальним порядком їх прийняття.

Першим видом дозвільної діяльності щодо підприємництва виділено легітимацію підприємницької діяльності, тобто державне підтвердження законності входження суб’єктів у господарський оборот. Легітимацію виділяють як умову здійснення підприємництва. До таких умов належать: державна реєстрація, ліцензування і патентування. Державною реєстрацією легітимується статус суб’єкта підприємництва, а не надається право на провадження певних дій. Тому реєстрацію до дозвільної діяльності не віднесено. Ліцензію видають тільки у випадку, якщо суб’єкт її набуття виконає ліцензійні умови. Такий порядок не передбачений щодо жодного з документів дозвільного характеру. Патентування передбачене тільки щодо строго визначених чинним законодавством (ч.1 ст.1 Закону України „Про патентування деяких видів підприємницької діяльності”) видів підприємницької діяльності за наявності чітко визначеної законодавством підстави для придбання патенту – заявки.

Особливості дозвільної діяльності у сфері операцій зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими матеріалами і речовинами, сильнодіючими отруйними речовинами наступні: 1) спрямована на забезпечення громадського порядку, громадської безпеки; 2) об’єкти визначені чинним законодавством; 3) повноваження органів виконавчої влади щодо видачі дозволів встановлені законодавством; 4) порушення загальнообов’язкових правил у сфері дозвільної системи передбачена, зокрема, адміністративна відповідальність (ст.ст.189-2 – 195-4 КпАП України).

Особливостями дозвільної діяльності у сфері використання ядерної енергії названі: 1) об'єктом є діяльність, на яку поширюється державне регулювання ядерної та радіаційної безпеки; 2) мета діяльності визначена ст.4 Закону України „Про дозвільну діяльність у сфері використання ядерної енергії”; 3) елементами є ліцензування, сертифікація та державна реєстрація; 4) види діяльності, які підлягають ліцензуванню, сертифікації, державній реєстрації визначені Законом України „Про дозвільну діяльність у сфері використання ядерної енергії”; 5) суб'єктом є спеціально уповноважений Кабінетом Міністрів України центральний орган виконавчої влади; 6) за порушення правил і норм ядерної та радіаційної безпеки передбачена адміністративна відповідальність (ст.95 КпАП України).

Дозвільна діяльність у сфері захисту економічної конкуренції має наступні особливості: 1) об'єктами є узгоджені дії або концентрація; 2) суб'єкти чітко визначені чинним законодавством: органи Антимонопольного комітету України або його адміністративна колегія, або Кабінет Міністрів України; 3) підстави щодо надання дозволів передбачені чинним законодавством; 4) за порушення загальнообов'язкових правил щодо надання дозволів у сфері захисту економічної конкуренції передбачена юридична відповідальність, у тому числі – адміністративна.

Найбільша кількість актів видається при здійсненні такого виду дозвільної діяльності як провадження певних дій шляхом надання документів дозвільного характеру. Зараз існує 256 найменувань таких документів: дозволи, погодження, технічні умови, висновки, завдання, акти, довідки тощо.

У підрозділі 1.4. *“Класифікація суб'єктів дозвільної діяльності”* здійснена систематизація органів, які здійснюють видають документи дозвільного характеру. У системі органів виконавчої влади не існує органу, спеціально створеного щодо видачі дозволів та/або документів дозвільного характеру. Ці документи видаються, поряд із реалізацією основних повноважень, за призначенням. Органом виконавчої влади, який забезпечує створення і реалізацію державної політики підтримки підприємництва є Державний комітет України з питань регуляторної політики та підприємництва (далі – Держпідприємництво України).

Рисами суб'єкта дозвільної діяльності щодо підприємництва названі: функціонує з метою здійснення конкретного виду дозвільної діяльності; напрямки діяльності, цілі, завдання, функції, компетенція визначені чинним законодавством; має певну організаційно-правову форму. Ознаки суб'єкта: наявність чітко окресленого обсягу повноважень у сфері надання дозволів та/або документів дозвільного характеру; належність до системи органів виконавчої влади; складається зі структурних підрозділів, посади в яких обіймають державні службовці; має певний територіальний масштаб діяльності щодо видачі дозволів та/або документів дозвільного характеру.

Розділ другий “Адміністративно-правові основи окремих видів дозвільної діяльності щодо підприємництва” містить п’ять підрозділів, в яких здійснюється аналіз особливостей адміністративно-правового регулювання виділених видів дозвільної діяльності.

Підрозділ 2.1. “Дозвільна діяльність, пов’язана із легітимацією суб’єктів підприємництва” присвячений дослідженню особливостей дозвільної діяльності, пов’язаної із видачею, переоформленням, анулюванням чи видачею дублікатів ліцензій, а також видачею патентів.

Процедури ліцензування можуть бути умовно згруповані у такі групи: 1) процедури, пов’язані із видачею, переоформленням, анулюванням чи видачею дублікатів ліцензій. У зв’язку з тим, що наслідком здійснення цих процедур є набуття певним суб’єктом статусу учасника господарських відносин у частині, що стосується права здійснювати конкретний вид господарської діяльності, такі процедури можна назвати статусними; 2) облікові процедури, тобто процедури, пов’язані із веденням ліцензійних справ та ліцензійних реєстрів; 3) контрольні процедури – процедури, пов’язані із здійсненням контролю за дотриманням ліцензіатами ліцензійних умов та видачею розпоряджень щодо усунення порушень законодавства у сфері ліцензування. Відповідно до предмету дослідження були виділені особливості адміністративно-правового регулювання діяльності, пов’язаної із здійсненням першої групи процедур – статусної діяльності. Для цього була здійснена систематизація органів виконавчої влади, які мають статусні повноваження та проаналізовані проблеми їх реалізації.

Органи виконавчої влади, які мають статусні повноваження у сфері ліцензування, згруповані у наступні групи: 1) міністерства, 2) державні комітети (Державний комітет України по водному господарству, Державний комітет лісового господарства України, Комітет з контролю за наркотиками), 3) центральні органи виконавчої влади зі спеціальним статусом (Національна комісія регулювання електроенергетики України, Національне космічне агентство України, Служба безпеки України, Державна податкова адміністрація України, Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України), 4) урядові органи державного управління (Державний департамент авіаційного транспорту, Головна державна інспекція на автомобільному транспорті, Державний департамент морського і річкового транспорту, Державний департамент рибного господарства (Укрдержрибгосп), Державна геологічна служба (Держгеолслужба), Державна служба геодезії, картографії та кадастру (Укргеодезкартографія), Державний департамент ветеринарної медицини, Державна служба лікарських засобів і виробів медичного призначення та інші), 5) місцеві органи виконавчої влади та Рада Міністрів Автономної Республіки Крим.

Особливості адміністративно-правового регулювання статусної діяльності у сфері ліцензування: 1) здійснюється тільки у зв’язку із набуттям суб’єктом господарювання (фізичною чи юридичною особою) ліцензії, 2) до відповідних відносин суб’єкт господарювання вступає

добровільно, 3) діяльність щодо анулювання ліцензії є заходом, що застосовується, в основному, до порушників, що підтверджене відповідним актом або документом іншої форми. Винятком є випадок, коли ліцензіат подасть заяву про анулювання ліцензії, 4) статусну діяльність здійснює визначене чинним законодавством коло органів виконавчої влади, виконавчі органи рад, 5) процедури статусної діяльності, встановлені, як правило, підзаконними актами, 6) для видів господарської діяльності, провадження яких пов'язане із використанням обмежених ресурсів, набуття ліцензії передбачає проведення конкурсу, 7) існує загальний порядок здійснення статусної діяльності, однак, залежно від певного виду господарської діяльності, у межах загального порядку можуть існувати певні особливості набуття ліцензії, її переоформлення або видачі дубліката. Такі особливості встановлені окремими постановами Кабінету Міністрів України.

Відносини з видачі торгового патенту та відносини з реалізації ліцензованої продукції є різними і регулюються різними законодавчими актами. Набуття торгового патенту означає наявність у суб'єкта підприємницької діяльності права здійснювати торговельну діяльність у певній сфері, а наявність ліцензії – права на провадження певного виду господарської діяльності. Отже, якщо суб'єкт підприємницької діяльності прагне отримати патент на, наприклад, діяльність щодо реалізації лікарських засобів, такому суб'єкту не потрібно надавати до органів державної податкової служби ще й ліцензію, оскільки надання такого документу Законом України „Про патентування деяких видів підприємницької діяльності” не передбачене. Видача патенту не пов'язана із отриманням ліцензії, на відміну від фактичної реалізації певного виду підприємницької діяльності, що підлягає ліцензуванню. Такий висновок підтверджується результатами узагальнення матеріалів судової практики у господарських справах.

Підрозділ 2.2. “Дозвільна діяльність щодо надання суб'єкту підприємництва права на провадження певних дій” присвячений аналізу найбільш складних проблем здійснення цього виду дозвільної діяльності.

На упорядкування процедур отримання документів дозвільного характеру, їх спрощення та оптимізацію адміністративних послуг, що надаються у зв'язку із видачею таких документів, спрямований Закон України „Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності”. Відповідно до названого Закону, необхідність одержання документа дозвільного характеру встановлюється виключно законами, які регулюють відносини, пов'язані із одержанням такого документа. Усі інші документи дозвільного характеру, запроваджені підзаконними актами та рішеннями органів місцевого самоврядування, мають бути скасованими. Законами також встановлюється дозвільний орган, уповноважений видавати документи дозвільного характеру. Порядок видачі цих документів встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Документи, які необхідно надати для отримання документа дозвільного характеру, можна поділити на дві групи за ознакою сфери поширення їх дії: 1) типові документи, 2) додаткові

документи. До типових належать ті, які використовуються незалежно від сфери господарської діяльності, що потребує видачі дозволів: заява, копія свідоцтва про державну реєстрацію суб'єкта господарювання, документи про внесення необхідної плати. Перелік додаткових документів, а також їх зміст та форма відрізняються залежно від сфери господарської діяльності щодо якої чинним законодавством передбачено дозвільну діяльність.

Аналіз особливостей правового забезпечення видачі документів дозвільного характеру проведений щодо тих документів, які видаються найчастіше і коло їх найширше, а також найширшою є сфера дозвільної діяльності уповноваженого органу виконавчої влади – Державної санітарно-епідеміологічної служби Міністерства охорони здоров'я України. На цей час повноваження цієї служби визначені Постановою Кабінету Міністрів України від 24 вересня 2004р. №1272, якою затверджене відповідне Положення. Виходячи з вимоги обов'язкового встановлення законом дозвільного органу, доцільно передбачити внесення змін до Закону України „Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності”. Враховуючи, що перелік дозвільних органів Державною санітарно-епідеміологічною службою не вичерпується, доцільно запропонувати доповнити Закон України “Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності” статтею 4-1 відповідного змісту.

Вказаним законом також передбачено право суб'єкта господарювання звернутися з питань отримання документу дозвільного характеру із заявою та відповідними додатковими документами до адміністратора. Типове положення про адміністратора та порядок його взаємодії із місцевими дозвільними органами, суб'єктами господарювання та територіальним органом спеціально уповноваженого органу з питань дозвільної системи у сфері господарської діяльності затверджене наказом Державного комітету України з питань регуляторної політики та підприємництва 05.12.2005р. №116 (zareєстровано в Міністерстві юстиції України 10 січня 2006 р. за №1/11875). Адміністратором є посадова особа міської ради, районної та районної у містах Києві і Севастополі державних адміністрацій, яка організовує видачу суб'єкту господарювання документів дозвільного характеру та забезпечує взаємодію місцевих дозвільних органів щодо видачі відповідних документів. Адміністратор взаємодіє з представниками місцевих дозвільних органів.

Порівняно із Законом України „Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності”, вказаним наказом уведені додаткові терміни: заявник, представник дозвільних органів, суб'єкт господарювання, центр з видачі документів дозвільного характеру. Таке становище свідчить про недостатню урегульованість Законом відносин, пов'язаних із здійсненням діяльності щодо видачі документів дозвільного характеру та про необхідність внесення до нього відповідних доповнень.

У підрозділі 2.3. “Видача дозволів у сфері операцій зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими матеріалами і речовинами, сильнодіючими отруйними речовинами”.

Суб'єктом надання дозволів у сфері операцій зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими матеріалами і речовинами, сильнодіючими отруйними речовинами є, в основному, Міністерство

внутрішніх справ України. На вибухові матеріали і речовини, їх перевезення, сховища та склади, де вони зберігаються, дозволи видаються у порядку, визначеному Державним комітетом України по нагляду за охороною праці (Держнаглядохоронпраці) разом з Міністерством внутрішніх справ України.

Виходячи зі змісту дозвільної діяльності щодо підприємництва, предметом наукового пошуку стосовно дозвільної системи є тільки та її частина, що стосується видачі дозволів тим суб'єктам, які можуть займатись підприємництвом – підприємствам, установам, організаціям, господарським об'єднанням, громадянам.

Правила видачі дозволів можна поділити на умови (тобто сукупність всіх необхідних підстав для видачі дозволу) і порядок (тобто процедури видачі) (В.А. Гуменюк). У свою чергу, умови видачі дозволів можна поділити на умови видачі дозволів фізичним та юридичним особам. Умовами видачі дозволів фізичним особам можна назвати такі: 1) досягнення відповідного для отримання дозволу віку; 2) необхідний стан здоров'я; 3) складання заліків на знання матеріальної частини зброї, правил поводження з нею, її застосування та прийняття відповідних заліків для отримання дозволу на придбання, зберігання, носіння і використання зброї. Вивчення проводиться фахівцями відповідних підприємств, установ, організацій, що згідно зі статутом мають на це право, за затвердженою МВС України програмою; 4) укладання договору страхування відповідальності власників чи користувачів зброї; 5) наявність погоджених з МВС України та іншими міністерствами і відомствами, узгодження з якими передбачено законодавством України, умов, потрібних для відкриття та функціонування штемпельно-граверних майстерень, виготовлення печаток і штампів; 6) перевірка відомостей щодо громадян, які безпосередньо виконують роботи з виготовлення печаток і штампів. Умови видачі дозволів юридичним особам наступні: 1) контроль придатності приміщення, де зберігатимуться об'єкти дозвільної системи (зброя, вибухові матеріали тощо); 2) контроль умов надійного зберігання зброї; 3) контроль придатності приміщення для відкриття і функціонування штемпельно-граверних майстерень, виготовлення печаток і штампів, що здійснюється органами внутрішніх справ (підрозділи дозвільної системи та Державної служби охорони при МВС України), інших міністерств і відомств; 4) наявність погоджених з МВС України та іншими міністерствами і відомствами, узгодження з якими передбачено законодавством України, умов, потрібних для відкриття та функціонування штемпельно-граверних майстерень, виготовлення печаток і штампів; 5) перевірка відомостей щодо осіб, відповідальних за відкриття та функціонування штемпельно-граверних майстерень, виготовлення печаток і штампів (згідно наказу МВС України №17 від 11.01.1999р. “Умови і правила провадження діяльності з відкриття та функціонування штемпельно-граверних майстерень, виготовлення печаток і штампів”); 6) наявність допусків водія та транспортного засобу для перевезення вибухових матеріалів; 7) наявність дозволу Державної служби експортного

контролю України на здійснення експорту/імпорту вибухових матеріалів. Процедури видачі дозволів відрізняються залежно від предмету дозвільної діяльності.

У підрозділі 2.4. *“Дозвільна діяльність у сфері використання ядерної енергії”* виділені ознаки дозвільної діяльності та проаналізовані відповідні процедури.

Ознаками дозвільної діяльності у сфері використання ядерної енергії названі: 1) є цілеспрямованою; 2) має організаційно-розпорядчий характер; 3) підзаконна; 4) об’єктом є сфера використання ядерної енергії; 5) здійснюється певним суб’єктом – Державним комітетом ядерного регулювання України, повноваження якого визначені чинним законодавством; 6) реалізується у формі видачі ліцензій, дозволів, сертифікатів, здійснення державної реєстрації джерел іонізуючого випромінювання.

Відповідно до Закону України *“Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку”*, дозвільна діяльність у сфері використання ядерної енергії передбачає, насамперед, видачу ліцензій. Видача ліцензій у сфері використання ядерної енергії має здійснюватись за наступними групами процедур: 1) подання заяви та необхідних документів до Державного комітету ядерного регулювання України, які за формою і змістом відповідні кожному з етапів життєвого циклу ядерної установки; 2) попередній розгляд заяви; 3) повідомлення заявника про результат попереднього розгляду заяви протягом 30 днів з моменту отримання; 4) перевірка повноти і достовірності поданих документів та їх оцінка, проведення державних експертиз поданих матеріалів та інспекційного обстеження (здійснюється не більше трьох місяців з дня отримання повного комплекту документів. У випадку необхідності проведення додаткових досліджень, строк яких становитиме не більше 6 місяців); 5) прийняття рішення про видачу або відмову у видачі ліцензії; 6) видача ліцензії або направлення письмового повідомлення про відмову у видачі ліцензії із зазначенням причин відмови та умов повторного розгляду (не пізніше, ніж у 10-денний строк після прийняття рішення).

У підрозділі 2.5. *“Дозвільна діяльність у сфері захисту економічної конкуренції”* проаналізовані правові форми дозвільної діяльності у сфері захисту економічної конкуренції, здійснюваної Антимонопольним комітетом України. Ними визначені: а) попередній висновок на проведення узгоджених дій, б) висновок з питань концентрації, в) висновки щодо доцільності створення промислово-фінансових груп, надання техніко-економічного обґрунтування та Генеральної угоди промислово-фінансової групи, г) висновки про можливість оренди та умови договору оренди, ґ) дозвіл на узгоджені дії, зміни в узгоджених діях, д) дозвіл на концентрацію, ж) розпорядження про надання учасником узгоджених дій інформації, необхідної для розгляду. Ці форми можна віднести до правоуповноважуючих індивідуальних правових актів управління.

ВИСНОВКИ

У **висновках** викладені загальні теоретичні підсумки та практичні пропозиції, здобуті в процесі дослідження проблем вдосконалення адміністративно-правових засад дозвільної діяльності щодо підприємництва.

1. Дозвільна діяльність щодо підприємництва – цілеспрямована, підзаконна, організаційно-розпорядча, зовнішня діяльність уповноважених органів виконавчої влади (їх посадових і службових осіб) щодо видачі документів дозвільного характеру і спрямована на реалізацію державної політики у сфері регулювання підприємницької діяльності, захисту прав, законних інтересів суспільства, територіальних громад, громадян, забезпечення безпеки громадян, громадського порядку, охорони навколишнього природного середовища, вільного розвитку конкуренції.
2. За ознакою охоплення дозвільною системою у сфері господарської діяльності виділені дві великі групи документів дозвільного характеру: 1) внутрішні (ті, які охоплюються дозвільною системою); 2) зовнішні (ті, які цієї системою не охоплюються). Кожна з названих класифікаційних груп поділена на підгрупи. Внутрішні документи дозвільного характеру поділені на підгрупи за ознакою їх визначення як “дозвіл” у чинному законодавстві: а) ті, які названі у нормативно-правових актах дозволами, б) ті, які дозволами не названі. Зовнішні документи дозвільного характеру поділені на акти за ознакою умов їх запровадження. До них віднесені: а) ліцензія, б) дозволи, які надаються у сфері захисту економічної конкуренції, в) дозволи, які надаються щодо операцій зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими матеріалами і речовинами, сильнодіючими отруйними речовинами, г) дозволи у сфері використання ядерної енергії.
3. Видами дозвільної діяльності, залежно від напрямку її здійснення, названі: а) діяльність, пов’язана із легітимацією суб’єкта підприємництва (реалізується шляхом надання ліцензій та патентів); б) діяльність щодо надання суб’єкту підприємництва права на провадження певних дій шляхом надання документів дозвільного характеру; в) діяльність у сфері операцій зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими матеріалами і речовинами, сильнодіючими отруйними речовинами (реалізується шляхом надання дозволів на виготовлення, придбання, зберігання, облік, охорону, перевезення і використання предметів, матеріалів і речовин, відкриття підприємств, майстерень і лабораторій); г) діяльність у сфері використання ядерної енергії (реалізується шляхом надання ліцензій, сертифікатів, здійснення державної реєстрації); ґ) у сфері захисту економічної конкуренції (реалізується шляхом надання дозволів на здійснення анти конкурентних узгоджених дій або концентрації). Найбільша кількість дозволів видається при провадженні певних дій шляхом надання документів дозвільного характеру.
4. Залежно від видів дозвільної діяльності щодо підприємництва виділені п’ять груп органів виконавчої влади – суб’єктів дозвільної діяльності щодо підприємництва: а) органи, дозвільна діяльність яких пов’язана із легітимацією суб’єкта підприємництва; б) органи, дозвільна діяльність

яких пов'язана із наданням суб'єкту підприємництва права на провадження певних дій шляхом надання документів дозвільного характеру; в) органи, які здійснюють дозвільну діяльність у сфері операцій зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими матеріалами і речовинами, сильнодіючими отруйними речовинами; г) органи, які здійснюють дозвільну діяльність у сфері використання ядерної енергії; ґ) органи, які видають дозволи у сфері захисту економічної конкуренції.

У межах окремих груп суб'єктів виділені підгрупи. Підгрупи органів ліцензування визначені за ознакою видів діяльності, що потребують ліцензування: 1) екологічно небезпечна діяльність або наслідком є екологічна небезпека, 2) впливає на монополізацію ринків, 3) пов'язана зі зброєю, боєприпасами, вибуховими речовинами, 4) пов'язана із використанням паливно-енергетичних ресурсів, 5) продовольчим забезпеченням, 6) інноваціями, 7) інформаційним забезпеченням.

Підгрупи органів виконавчої влади, які надають документи дозвільного характеру, виділені, виходячи з напрямків дозвільної діяльності: 1) дотримання санітарних норм і правил, 2) ветеринарні свідоцтва; 3) протипожежний стан, 4) аптекарські послуги, 5) продовольчі та непродовольчі товари, включаючи визначення радіаційної якості, 6) будівництво, 7) землевпорядкування, 8) екологічна експертиза, 9) утилізація отруйних речовин, 9) геологічні та розвідувальні роботи, 10) дозвільна діяльність на транспорті (транспортні перевезення, підготовка водіїв, проекти організації дорожнього руху, розміщення об'єктів дорожнього сервісу), 11) дозвільна діяльність у сфері реклами (погодження на розміщення рекламних носіїв, дозволи на встановлення реклами тощо), 12) роботи на пам'ятках, 13) дозвільна діяльність у митній сфері (відкриття магазину безмитної торгівлі тощо), 14) охорона праці; 15) енергозбереження, електромережі, 16) водопостачання.

5. Недостатня ефективність дозвільної діяльності щодо підприємництва обумовлена недосконалістю її адміністративно-правового регулювання, у зв'язку з чим були запропоновані наступні пропозиції щодо вдосконалення чинного адміністративного законодавства. Основні з них такі:

– закріпити у Законі України “Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності” поняття “дозвіл” як акт, прийнятий уповноваженими органами і який охоплюється дозвільною системою у сфері господарської діяльності. Усі інші акти, крім ліцензії, які не охоплюються названою системою, доцільно назвати дозвільними документами. До них віднесені: а) ліцензія, б) дозволи, які надаються у сфері захисту економічної конкуренції, в) дозволи, які надаються щодо операцій зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими матеріалами і речовинами, сильнодіючими отруйними речовинами, г) дозволи у сфері використання ядерної енергії;

– скоротити перелік видів підприємницької діяльності, що потребують ліцензування, з одночасним внесенням змін до податкового законодавства стосовно посилення контролю сплати податків суб'єктами, що здійснюють виділені види господарської діяльності: утримання тоталізаторів,

гральних закладів, посередницька діяльність митного брокера та митного перевізника, професійна діяльність на ринку цінних паперів та на фондовому ринку; діяльність арбітражних керуючих; експорт, імпорт дисків для лазерних систем зчитування, матриць; посередництво у працевлаштуванні за кордоном;

– для вдосконалення адміністративно-правового регулювання діяльності щодо видачі, переоформлення, анулювання ліцензій, видачі дублікатів ліцензій обґрунтовано доцільність: уточнення повноважень Держпідприємництва України; внесення змін до ряду підзаконних актів, якими визначені перелік органів ліцензування та повноваження окремих міністерств, відомств;

– підтримана пропозиція окремих науковців щодо розробки та прийняття Ліцензійного кодексу України. Запропонована структура цього кодексу.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ:

1. Солошкіна І.В. Зміст дозвільної діяльності щодо підприємництва // Держава і право: Зб. наук. праць. Юридичні і політичні науки. Вип. 31. – К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2006. – С.240-244.
2. Солошкіна І.В. Класифікація органів ліцензування // Актуальні проблеми державного управління: Збірник наукових праць. – № 3 (30). – Харків, 2006. – С.195-202.
3. Солошкіна І.В. Класифікація видів дозвільної діяльності щодо підприємництва // Право і безпека. – Т.5. – № 3. – 2006. – С.154-157.
4. Солошкіна І.В. Принципи дозвільної діяльності щодо підприємництва // Вісник Львівського університету. Серія юридична. – 2006. – Вип. 43. – С.147-152.
5. Солошкіна І.В. Особливості організації дозвільної діяльності в сфері захисту економічної конкуренції // Наше право. – 2006. – № 4. – С.73-76.
6. Солошкіна І.В. Систематизація видів дозвільної діяльності щодо підприємництва // Актуальні проблеми сучасної науки в дослідженнях молодих учених: Збірка наукових праць. – Х.: Вид-во ХНУВС, 2006. – С.89-92.

АНОТАЦІЇ

Солошкіна І.В. Адміністративно-правові засади дозвільної діяльності щодо підприємництва. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право – Харківський національний університет внутрішніх справ. – Харків, 2007.

Дисертацію присвячено аналізу змісту, визначенню сутності дозвільної діяльності щодо підприємництва та особливостей її адміністративно-правового регулювання. Для цього сформульоване

поняття дозвільної діяльності щодо підприємництва та визначені принципи цієї діяльності. Обґрунтовано висновок про те, що певна сфера підприємницької діяльності може бути предметом адміністративно-правового регулювання, коли вона не здійснюється у сферах, які становлять загрозу національній безпеці та обов'язковим учасником відносин у сфері підприємництва є управлінський інститут публічної влади (його посадова чи службова особа), засобом діяльності якого є, зокрема, надання дозволів. У тих сферах підприємницької діяльності, які становлять загрозу національній безпеці, дозволи не повинні видаватись, а сама підприємницька діяльність має бути заборонена. Здійснена класифікація: 1) документів, які надаються суб'єктами дозвільної діяльності у процесі реалізації дозвільних повноважень, 2) видів дозвільної діяльності щодо підприємництва, 3) органів виконавчої влади – суб'єктів дозвільної діяльності щодо підприємництва. Розкрито особливості адміністративно-правового регулювання окремих видів дозвільної діяльності щодо підприємництва. Вироблені конкретні пропозиції і рекомендації щодо удосконалення адміністративно-правового регулювання дозвільної діяльності щодо підприємництва.

Ключові слова: дозвіл, дозвільна діяльність, дозвільний документ, підприємництво, суб'єкт дозвільної діяльності.

Солошкина І.В. Административно-правовое регулирование разрешительной деятельности в отношении предпринимательства. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.07 – административное право и процесс; финансовое право; информационное право. – Харьковский национальный университет внутренних дел. – Харьков, 2007.

В диссертации исследованы особенности административно-правового регулирования разрешительной деятельности в отношении предпринимательства. Для этого сформулировано понятие такой деятельности. Разрешительную деятельность в отношении предпринимательства определено как целенаправленную, организационно-распорядительную, внешнюю деятельность уполномоченных органов исполнительной власти (их должностных и служебных лиц) по выдаче документов разрешительного характера, направленную на реализацию государственной политики в сфере регулирования предпринимательской деятельности, защиту прав, законных интересов общества, территориальных громад, граждан, обеспечение безопасности граждан, общественного порядка, охрану окружающей среды, свободное развитие конкуренции.

Определены принципы этой деятельности: законность, объективность, равенство субъектов предпринимательства перед законом, демократизм, публичность, контролируемость, оптимизация регулирующего воздействия уполномоченных органов, способствование развитию конкуренции, взаимная ответственность государства и предпринимателя, гуманизм и справедливость во взаимоотношениях между государством и предпринимателем в процессе разрешительной деятельности. Обоснован вывод о том, что определённая сфера предпринимательской

деятельности может быть предметом административно-правового регулирования, когда она не осуществляется в тех сферах, которые составляют угрозу национальной безопасности и обязательным участником отношений в сфере предпринимательства является управленческий институт публичной власти (его должностное или служебное лицо). Средством деятельности этого института является, в частности, выдача разрешений. В тех сферах предпринимательства, которые составляют угрозу национальной безопасности, разрешения не должны выдаваться, а предпринимательская деятельность должна быть запрещена.

Видами разрешительной деятельности в отношении предпринимательства названы: 1) деятельность, связанная с легитимацией субъекта предпринимательства, 2) деятельность, связанная с выдачей документов разрешительного характера, 3) деятельность в сфере операций с оружием, боевыми припасами, взрывчатыми материалами и веществами, сильнодействующими отравляющими веществами, 4) деятельность в сфере использования ядерной энергии, 5) деятельность в сфере защиты экономической конкуренции. В зависимости от вида разрешительной деятельности выделены пять видов соответствующих субъектов. В рамках отдельных видов систематизированы подвиды субъектов разрешительной деятельности. Это касается органов лицензирования, а также органов исполнительной власти, выдающих документы разрешительного характера.

Раскрыты особенности административно-правового регулирования отдельных видов разрешительной деятельности в отношении предпринимательства. Обоснована необходимость группировки процедур выдачи лицензий в сфере использования ядерной энергии. Выделены правовые формы разрешительной деятельности в сфере защиты экономической конкуренции. Сформулированы конкретные предложения по совершенствованию административного законодательства, регулирующего разрешительную деятельность.

Ключевые слова: разрешение, разрешительная деятельность, разрешительный документ, предпринимательство, субъект разрешительной деятельности.

Soloshkina I.V. Administrative and Legal Grounds of Permitting Activity directed on Entrepreneurship. – *Manuscript.*

Thesis for a candidate's degree by specialty 12.00.07 – administrative law and procedure; financial law; informational law. – Kharkiv National University of Internal Affairs. – Kharkiv, 2007.

Thesis is devoted to the content's analysis, essence of permitting activity directed on entrepreneurship determination and peculiarities of its administrative and legal regulation. To realize this the notion of permitting activity is formulated and principles of this activity are determined. Conclusion that definite sphere of entrepreneurship activity can be a subject of administrative and legal regulation, when it is not being realized in the spheres which can threaten to the national security is grounded. Obligatory participant of entrepreneurship relations in the sphere of entrepreneurship is an administrative institution of public power (its official), and its mean is permitting activity. Permissions shouldn't be issued and

entrepreneurship activity must be prohibited in those spheres of entrepreneurship activity, which threaten to the national security. Classification of: 1) documents, which are given to the subjects of permitting activity in the process of permitting authorities' realization, 2) kinds of permitting activity directed on entrepreneurship, 3) bodies of executive power – subjects of permitting activity directed on entrepreneurship is accomplished. Peculiarities of administrative and legal regulation of separate kinds of permitting activity directed on entrepreneurship activity are shown. Concrete propositions and recommendations improving administrative and legal regulation of permitting activity directed on entrepreneurship are elaborated.

Key words: permission, permitting activity, permitting document, entrepreneurship, subject of permitting activity.